

M.Com. Semester-II (C.G.S.) Examination
MANAGEMENT CONCEPT AND ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80]

Note :—(1) Attempt both Sections A and B.

(2) All questions in Section A are multiple choice questions carrying 1 mark each and in Section B carry equal marks i.e. 12 each.

(3) In Section A only first attempted MCQ will be valued.

SECTION—A

Choose an appropriate option :—

1. According to Scientific Management theory and fixed work of employees must be measured by _____.

(a) Fatigue study	(b) Time and Motion study
(c) Efficiency	(d) None of above
2. According to Social System Approach, Management is a Mirror of _____ system.

(a) Scientific	(b) Social
(c) Decision	(d) Quantitative
3. _____ considers Human Being as a Center Point.

(a) Scientific theory	(b) Contingency theory
(c) Human behaviour theory	(d) Decision theory
4. _____ is the art of getting things done through and with people.

(a) Management	(b) Planning
(c) Controlling	(d) Organising
5. _____ decides the objective, goals and course of action in advance.

(a) Organising	(b) Planning
(c) Management	(d) Controlling
6. Authorities must be given equal to _____ to the subordinates.

(a) Responsibilities	(b) Accountabilities
(c) Power	(d) Duties
7. _____ is the function of management, which is basically related with actual performance.

(a) Planning	(b) Controlling
(c) Organising	(d) Directing

18. _____ is a process by which all forms of information are transferred from one person to the other.
- Co-ordination
 - Communication
 - Controlling
 - Planning
19. The term '_____' implies the creation of imbalances in the existence pattern or situation.
- Organisational Culture
 - Organisational Diagnosis
 - Organisational Change
 - Organisational Communication
20. The Organisational Diagnosis means :
- SWOT Analysis
 - To identify strength, weaknesses, problem areas
 - Both (a) and (b)
 - None of the above

$1 \times 20 = 20$

SECTION—B

1. What is Scientific Management ? Discuss the contribution made to Scientific Management.

12

OR

Appraise the system approach to management. What are its features ?

12

2. Comment on the planning process and explain various steps in the planning process.

OR

Define the term 'Direction'. Explain in detail the principles of Direction.

12

3. What are Attitudes ? Explain the functions of Attitude.

OR

Explain the Personality Traits. State in detail the Big Five Personality Traits.

12

4. What is a group ? Explain the need for formation of groups.

OR

What do you mean by Group Dynamics ? Explain the causes behind creation of a group in an organisation.

12

5. What is Organisational Communication ? Describe the process of communication.

OR

What is Organisational Change ? Explain the types and reasons for change.

12

M.Com. Semester-II (C.G.S.) Examination
MANAGEMENT CONCEPT AND ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80]

(मराठी माध्यम)

सूचना :—(1) दोन्ही विभाग अ आणि ब सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) विभाग अ मधील सर्व प्रश्न एकापेक्षा जास्त चिन्ह असलेले प्रश्न आहेत आणि विभाग ब मध्ये समान गुण आहेत, म्हणजे प्रत्येकी **12** गुण आहे.

(3) विभाग अ मध्ये केवळ एम.सी.क्यू.चे (MCQ) प्रथम प्रयत्न केले जाईल.

विभाग—अ

योग्य पर्याय निवड़ :

1. शास्त्रीय व्यवस्थापन संकल्पनेनुसार कर्मचाऱ्यांचे कार्य हे _____ नुसार मोजुन निश्चीत करण्यात यावे.
(अ) थकवा अभ्यास
(क) कार्यक्षमता
(ब) वेळ आणि गती अभ्यास
(ड) वरीलपैकी एकही नाही

2. सामाजीक व्यवस्था संकल्पनानुसार व्यवस्थापन ही _____ व्यवस्थेचा आरसा आहे.
(अ) शास्त्रीय
(क) निर्णय
(ब) सामाजीक
(ड) गणीतीय

3. _____ नुसार मानव हा केंद्रबिंदु आहे.
(अ) शास्त्रीय संकल्पना
(क) मानवी स्वभाव संकल्पना
(ब) आकस्मीक संकल्पना
(ड) निर्णय संकल्पना

4. _____ ही दुसऱ्यांकडुन व दुसऱ्यांसोबत राहुन कार्य पार पाडुन घेण्याची कला आहे.
(अ) व्यवस्थापन
(क) नियंत्रण
(ब) नियोजन
(ड) संघटन

5. _____ ही भवीष्यातील उद्दिष्टचे, हेतु व कार्य प्रणाली आगाऊ निश्चीत करून ठेवण्याची प्रक्रीया आहे.
(अ) व्यवस्थापन
(क) नियंत्रण
(ब) नियोजन
(ड) संघटन

6. कर्मचाऱ्यांना अधीकार हे _____ सम्प्रमाणात वितरीत करण्यात यावे.
(अ) जवाबदारी
(क) शक्ती
(ब) जवाबदारपणा
(ड) कर्तव्य

7. _____ हे व्यवस्थापनातील असे कार्य आहे. जे मुख्यतः वास्तवीक कार्यासंबंधी जुळलेले असते.
(अ) नियोजन
(क) संघटन
(ब) नियंत्रण
(ड) निर्देशन

8. वास्तवीक कार्य आणि पुर्वनियोजीत उद्दिष्टचे या दोघांमधील मोजमाप करण्याच्या प्रक्रीयेता _____ म्हणतात.
(अ) नियोजन
(क) समन्वय
(ब) संघटन
(ड) नियंत्रण

9. हर्जबर्ग यांच्यामते खालीलपैकी कोणता घटक हा स्थीर घटक आहे ?
(अ) वेतन
(क) जवाबदारी
(ब) स्वतःकार्य
(ड) प्रशंसा

10. संघटनात्मक वर्तणुक ही _____ ठीकाणच्या मानवी वागणुकीला समजुन घेण्याचे कार्य करते.

 - (अ) कार्यठीकाण व समाज
 - (ब) फक्त कार्यठीकाण
 - (क) समाज फक्त
 - (द) फक्त विभाग

11. _____ ला व्यक्तीच्या कार्याबद्दलचे समाधानाशी संबंधीत असते.

 - (अ) कार्य समाधान
 - (ब) नोकरी कपात
 - (क) कार्यामध्ये बद्दल
 - (द) वरीलपैकी एकही नाही

12. _____ इतरांवर परिणाम घटवीण्यास, इतरांच्या कृतीस प्रतीक्रीया देण्यास आणि इतरांशी संवाद साधण्याच्या पद्धतीला समर्पित करते.

 - (अ) व्यक्तीमत्व
 - (ब) दृष्टीकोन
 - (क) समज
 - (द) अध्ययन

13. _____ हा सराव आणि अनुभव यांच्या परीणामातुन ज्ञानामध्ये कायम स्वरूपी झालेला बद्दल होय.

 - (अ) अध्ययन
 - (ब) दृष्टिकोण
 - (क) व्यक्तिमत्व
 - (द) समज

14. अभीप्रेरीत कर्मचारी हे _____ वाढीस सहभागी असतात.

 - (अ) कार्यक्षमता
 - (ब) जवाबदारी
 - (क) उत्पादकता
 - (द) शक्ती

15. _____ म्हणजे दोन किंवा अधीक लोकांचे एकत्रीत प्रयत्नांद्वारे त्यांचे साभायीक व विभाजीत उद्दिष्टचे साध्य करण्याच्या उद्देशाने तयार केलेले संयोजन होय.

 - (अ) समुह
 - (ब) वैयक्तीक
 - (क) व्यवस्थापन
 - (द) व्यक्तीमत्व

16. तयार करणे, मजबुत करणे, नियमावली तयार करणे, कार्य पार पडणे, आणि स्थगीती देणे या सर्व _____ घडवीण्यातील पायच्या आहेत.

 - (अ) व्यवस्थापन
 - (ब) समुह
 - (क) व्यक्तीमत्व
 - (द) संघटन

17. _____ हा समुह वर्तणुकीचा अभ्यास होय.

 - (अ) मानववंशशास्त्र
 - (ब) मानसशास्त्र
 - (क) शारीरशास्त्र
 - (द) समाजशास्त्र

18. _____ ही सर्व प्रकारची माहिती एका व्यक्ती कडुन दुसऱ्या व्यक्तीकडे हस्तांतरीत करण्याची प्रक्रीया होय.

 - (अ) समन्वय
 - (ब) सप्रेषण
 - (क) नियंत्रण
 - (द) नियोजन

19. _____ ही संज्ञा म्हणजे अस्तीतवात असलेल्या स्वरूपामध्ये किंवा परीस्थीतेमध्ये बद्दल घडवुन आणणे होय.

 - (अ) संघटनात्मक संस्कृती
 - (ब) संघटनात्मक निदान
 - (क) संघटनात्मक बद्दल
 - (द) संघटनात्मक संप्रेषण

20. संघटनात्मक निदान म्हणजे :

 - (अ) स्वॉट (SWOT) विश्लेषण
 - (ब) अडचणीच्या क्षेत्रातील सामर्थ्य आणि कमजोरी ओळखणे
 - (क) (अ) आणि (ब) दोन्ही
 - (द) वरीलपैकी एकही नाही

$$1 \times 20 = 20$$

विभाग—ब

1. शास्त्रीय व्यवस्थापन संकल्पना स्पष्ट करा. शास्त्रीय व्यवस्थापनाच्या सहभागाबद्दल चर्चा करा. 12

किंवा

व्यवस्थापनाच्या व्यवस्थाबद्दल विचारधारेचे विश्लेषण करा. या विचारधारेचे वैशिष्ट्यचे काय आहेत. 12

2. नियोजन प्रक्रीये संबंधी आपले मत मांडा. नियोजन प्रक्रीयेतील विविध पायन्या स्पष्ट करा. 12

किंवा

‘संचालन’³⁹ ही संकल्पना स्पष्ट करा. संचालनाचे वैशिष्ट्यचे सविस्तर स्पष्ट करा. 12

3. दृष्टीकोन (Attitudes) काय आहेत ? दृष्टीकोनाचे विविध कार्ये स्पष्ट करा. 12

किंवा

व्यक्तीमत्व शैली स्पष्ट करा. व्यक्तीमत्वाच्या पाच मोठ्या शैली सविस्तर स्पष्ट करा. 12

4. समुह म्हणजे काय ? समुह तयार करण्याची काय गरज आहे ? 12

किंवा

गतीशील समुह यावरून आपणास काय अर्थबोध होतो. संघटनेमध्ये समुह घडवीण्याची कारणे स्पष्ट करा. 12

5. संघटनात्मक संप्रेषण म्हणजे काय ? संप्रेषणाची प्रक्रीया विषद करा. 12

किंवा

संघटनात्मक बदल म्हणजे काय ? बदलाचे विविध प्रकार व कारणे स्पष्ट करा. 12

M.Com. Semester-II (C.G.S.) Examination
MANAGEMENT CONCEPT AND ORGANIZATIONAL BEHAVIOUR

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80]

(हिन्दी माध्यम)

सूचना :—(1) दोनों विभाग अ एवं ब हल करें।

- (2) विभाग अ के सभी प्रश्न बहुविकल्पीय प्रश्न हैं, जिनमें से प्रत्येक 1 अंक का हैं और विभाग ब के समान अंक हैं यानी प्रत्येक के 12 अंक हैं।
- (3) विभाग अ में केवल पहले प्रयास किए गए एम.सी.क्यू. (MCQ) को ही महत्व दिया जाएगा।

विभाग—अ

निम्न में से सही विकल्प चुनिए :

1. वैज्ञानिक व्यवस्थापन विचारधारा अनुसार, कर्मचारियों का काम _____ अनुरूप मापा और निश्चित किया जाना चाहिए।

(अ) थकान अभ्यास	(ब) श्रम और गति अभ्यास
(क) कार्यक्षमता	(ड) उपरोक्त में से एक भी नहीं
2. सामाजिक व्यवस्था विचारधारा अनुसार, व्यवस्थापन यह _____ का आयना है।

(अ) वैज्ञानिक	(ब) सामाजिक
(क) निर्णय	(ड) संख्यात्मक
3. _____ अनुसार, मानव केंद्रबिंदु है।

(अ) वैज्ञानिक विचारधारा	(ब) संभाव्यता विचारधारा
(क) मानवी स्वभाव विचारधारा	(ड) निर्णय विचारधारा
4. _____ यह दूसरों के जरिए और दूसरों के साथ कार्य सफल करने की कला है।

(अ) प्रबंधन	(ब) नियोजन
(क) नियंत्रण	(ड) संघटन
5. _____ पहिले से ही उद्देश्यों, लक्ष्यों और कार्यवाई के पाठ्यक्रम को तय करती है।

(अ) संघटन	(ब) नियोजन
(क) व्यवस्थापन	(ड) नियंत्रण
6. कर्मचारियों को अधिकार _____ के बराबर दिया जाना चाहिए।

(अ) जिम्मेदारी	(ब) जवाबदेही
(क) शक्ति	(ड) कर्तव्य
7. _____ ये व्यवस्थापन का यह कार्य है, जो मुलतः प्रत्यक्ष कार्य के साथ संबंधित रहता है।

(अ) नियोजन	(ब) नियंत्रण
(क) संघटन	(ड) संचलन
8. _____ यह प्रत्यक्ष कार्य की पुर्वनियोजित उद्देश्यों से तुलना करने की प्रक्रिया है।

(अ) नियोजन	(ब) संघटन
(क) समन्वय	(ड) नियंत्रण
9. हर्जबर्ग के अनुसार, निम्न में से कौनसा स्थिरता रखने वाला घटक होता है ?

(अ) वेतन	(ब) कार्य खुद
(क) जिम्मेदारी	(ड) प्रशंसा

$$1 \times 20 = 20$$

विभाग—ब

1. वैज्ञानिक प्रबंधन विचारधारा स्पष्ट कीजिए। वैज्ञानिक प्रबंधन विचारधारा के योगदान के बारे में चर्चा कीजिए।

12

अथवा

प्रबंधन की व्यवस्थाबद्ध विचारधारा का विश्लेषण कीजिए। इसकी विशेषताएं बताइए। 12

2. नियोजन प्रक्रिया पर चर्चा कीजिए। नियोजन प्रक्रिया के विभिन्न चरण स्पष्ट कीजिए। 12

अथवा

'निर्देशन' संज्ञा स्पष्ट कीजिए। निर्देशन के तत्व विस्तार से विषद् कीजिए। 12

3. नजरिए याने क्या ? नजरियों के विभिन्न कार्य स्पष्ट कीजिए। 12

अथवा

व्यक्तित्व शैलियां विषद् कीजिए। व्यक्तिमत्व की विभिन्न पांच शैलियां स्पष्ट कीजिए। 12

4. 'समूह' क्या है ? समूह तैयार करने की क्या आवश्यकता है ? 12

अथवा

समूह गतिशीलता से आप क्या समझते हैं ? प्रबंधन में समूह तैयार करने के पीछे क्या कारण होता है ?

12

5. संघटनात्मक संचार क्या है ? संचार की प्रक्रिया विषद् कीजिए। 12

अथवा

संघटनात्मक बदलाव याने क्या ? संघटनात्मक बदलाव के प्रकार और कारणों को स्पष्ट कीजिए। 12